

לה

וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל אָחִיו אֶת הַמְדִּינִית
 לְעֵינָיו מוֹשֶׁה וּלְעֵינָיו כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בְּכִים פָּתַח
 אֶהָל מוֹעֵד (כה, ו)

"אמרו לו: משה, זו אסורה או מותרת? אם תאמר אסורה – בת יתרו
 מי התירה לך? .. געו כולם בבכיה" (רש"י)

אוצר החכמה

צריך ביאור:

(א) מה פשר טענתו של זמרי כלפי משה "בת יתרו מי התירה לך" –
 והרי משה נשא את ציפורה לפני מתן-תורה, בשעה שלא היה כל איסור
 לשאת אשה מאומות-העולם (ומובן שבשעת מתן-תורה התגיירה, יחד עם
 כל בני-ישראל)¹³⁶?

(ב) מדוע לא השיב משה לזמרי על טענתו המוטעית¹³⁷?

ויש לבאר¹³⁸:

טענת זמרי "בת יתרו מי התירה לך" לא היתה על כך שמשה נשא
 אשה לא-יהודייה (שהרי, כאמור, ציפורה התגיירה בשעת מתן-תורה), אלא
 על כך שמשה – במעמדו ככהן¹³⁹ – נשא לאשה גיורת¹⁴⁰, האסורה לכהן
 מדין "זונה"¹⁴¹.

136. כפי שמבאר רש"י עצמו בפירושו לש"ס (סנהדרין פב, א ד"ה בת יתרו) – והובא בשפתי
 חכמים כאן. וראה גליוני הש"ס (לר"י ענגיל) סנהדרין שם; תורה שלמה שמות ב, כא
 אות קע.

137. יש מפרשים הלומדים (ראה עיון יעקב לעין יעקב סנהדרין שם), שזה חלק מהתעלמות
 ההלכה שהיתה אצל משה (כדברי רש"י בהמשך הפסוק) – שנעלם ממנו דבר זה שבת
 יתרו התגיירה ולכן היתה מותרת. אבל קשה לומר שדבר כה פשוט נעלם ממה, ו
 ובפשטות מסתבר שכל מה שנעלם ממנו הוא רק ההלכה ש"בועל ארמית קנאים פוגעים
 בו".

138. ראה גם "רשימות" חוברת ג.

139. זבחים קא, ב ואילך. וראה גם לקוטי שיחות חל"ב ע' 31. וש"נ.

140. ראה גם ראש דוד – לחיד"א – פרשת פינחס.

141. והקשר למעשיו של זמרי (זנות עם נכרייה) הוא משום שהסיבה לכך שגיורת היא בגדר

התשובה לטענה זו היא על יסוד דברי המשנה¹⁴², שכהן שאירס אלמנה ולאחר-מכן מונה לכהן גדול (שאסור באלמנה), מותר לו לשאת את ארוסתו; והגמרא לומדת זאת מהכתוב¹⁴³ "כי אם בתולה מעמיו ייקח אשה", כלומר שדיני הנישואין של הכהן הגדול מתייחסים רק ללקיחה הראשונית (האירוסין), וכל עוד לקיחתה הראשונית של האלמנה היתה כדין (מאחר שבאותה שעה עדיין לא מונה לכהן גדול) – מותר לכהן הגדול להשלים את הלקיחה ולשאת אותה לאשה.

והוא הדין בענייננו: מאחר שמשה לקח את ציפורה לאשה לפני שנתמנה לכהונה (שהרי מינויו של משה לכהונה היה רק בימי המילואים, עם הקמת המשכן) – יכול היא להמשיך ולקיימה כאשתו גם לאחר-מכן.

אלא שהלכה זו לא היתה ידועה לזמרי, ולכן טען זמרי כלפי משה "בת יתרו מי התירה לך" – אמנם נשאת את ציפורה לאשה בהיתר, אבל מניין ההיתר להמשיך ולקיים אותה כאשתך לאחר שמונית לכהונה!?

לפי האמור תתבאר גם הסיבה לכך שמשה לא השיב לזמרי על טענתו:

מאחר שההלכה שעליה התבסס משה (ההיתר להמשיך את הנישואין אם הלקיחה הראשונית היתה כדין) לא היתה ידועה אז – לא היה משה יכול להשתמש בה לטובתו, שכן הדין הוא¹⁴⁴ שתלמיד-חכם אינו נאמן להורות הלכה בלתי-ידועה כשהוא נוגע בדבר.

(לקוטי שיחות ח"ח ע' 285 ואילך; "דשימות" חוברת ג)

"זונה" היא "לפי שבאה מן העכו"ם השטופים בזימה" (תוספות יבמות סא, א ד"ה אין. וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך גיורת. וש"נ).

142. יבמות סא, א.

143. אמור כא, יד.

144. רמ"א יורה דעה סוף סימן רמב. יבמות עז, א ובדברי המפרשים שם. ועוד.